

የአፍሪካ ራይዚንግ (Africa RISING) ፕሮጀክት በኢትዮጵያ ደጋማ ቦታወች እያካሄዳቸው ያሉ የመኖና ግጦሽ ምርምር ማስፋፋት ውጤታማ ተሞክሮዎች

ዳራ

በኢትዮጵያ የሚታየው የመኖ አቅርቦት እጥረት እና ለከብቶችም እየቀረበ ያለው መኖ ጥራቱን የጠበቀ አለመሆን ለእንስሳት እርባታ ዋነኛ ማነቆዎች ናቸው። በሌላ በኩል እያደገ የሚገኘው የሕዝቦች እና የእንስሳት ቁጥር ለተፈጥሮ ሀብት መጎዳት/መመናመን እንደዋነኛ መንስኤ ይጠቀሳሉ። ከዚህም በተጨማሪ ድርቅና ጎርፍ የመሳሰሉ የተፈጥሮ አደጋዎች በብዙ የሀገሪቱ ክፍሎች የተለመዱ ክስተቶች ሆነዋል። ምንም እንኳን እነዚህ ችግሮች ቢኖሩም የእንስሳት እርባታ ለምግብ አቅርቦት፣ በሰብል ምርት እገዛ፣ በስራ እድል ፈጠራና ሀገራዊ ኢኮኖሚ ግንባታ ላይ ወሳኝ ሚና በመጫወት ላይ ይገኛል።

አፍሪካ ራይዚንግ ፕሮጀክት በኢትዮጵያ ስራውን ከጀመረበት ከ 2003 ዓ.ም እስከአሁን ድረስ በደጋማው የሀገሪቱ ክፍሎች በመኖ እና ድርቆሽ አመራረት ስልቶች ላይ ተከታታይነት ያላቸውን የማሳ ላይ ጥናቶችን በማካሄድ አነስተኛ ማሳ የግብርና ስራ ላይ የሚያገጥሙትን የመኖ እጥረት እና ጥራት ችግሮችን ለመቅረፍ ከፍተኛ አስተዋጾ አድርጓል። በተጨማሪም ፕሮጀክቱ አርሶ አደሮች የአፈርና ውሀ አያያዛቸውን በማሻሻል ምርትና ምርታማነትን ዘላቂነት ባለው መንገድ ማሳደግ እንደሚችሉ ስኬታማ ተሞክሮዎችን የማየት እድል እንዲሰጥ አድርጓል። ከምርት መሰብሰብ በኋላ አርሶ አደሮች በምን አኳኋን መኖን መያዝና መጠቀም እንደሚኖርባቸው በማስተዋወቅ፣ እንዲሁም መኖን ለእንስሳት በሚመግቡበት እና በሚያከማቹበት ወቅት ብክነትን ትርጉም ባለው መልኩ ሊቀንሱ የሚችሉ የመኖ መመገቢያ ገንዳ እና የመኖ ማከማቻ ሥፍራ አዘገጃጀት ልምዶችን በማስተዋወቅ አኳያ ፕሮጀክቱ የላቀ አስተዋጽኦ አለው። አርሶ አደሮች በአካባቢያቸው የሚገኙ ለመኖ የሚሆኑ ግብዓቶችን

በተለይ የሰብል ተረፈ-ምርቶችን ጥራት ካላቸው መኖዎች እና ቅጠላ ቅጠሎች ጋር በማዋሀድ መጠቀማቸው የእንስሳት እርባታ ውጤታማነት እንዲሻሻል እገዛ ማድረግ ችሏል።

ፎቶ 1:- በደቡብ ኢትዮጵያ ከአፍሪካ ራይዚንግ ጋር የሚሰሩ አርሶ አደር የከብቶች መኖ ድንች ምርት ሲያሳይ (ፎቶውን ያነሳው፡ ILRI/አፖሎ ሀብታም) 2013 ዓ.ም.

በአጠቃላይ አፍሪካ ራይዚንግ ፕሮጀክት በሚንቀሳቀስባቸው ክልሎች ለመኖ የሚሆኑ እጽዋትን በማብቀል ቀጥተኛ ተሳታፊ የሆኑ ተጠቃሚወች ቁጥር በከፍተኛ ደረጃ አድጓል። ከ 16000 (አስራ ስድስት ሺህ) በላይ ቤተሰቦች ተጠቃሚ ሆነዋል። እንዲሁም በ2011 ዓ.ም የምርት ወቅት ብቻ 1809 ሄክታር መሬት ለእንስሳት መኖነት በሚያገለግል እጽዋት ተሸፍኖ ነበር። ከዚህ በተጨማሪም ብዙዎች በመስከ መርሀ ግብር፣ ጉብኝት ወቅት፣ አርሶ አደሮች እርስ በእርሳቸው ባደረጉት የልምድ ልውውጥ አማካኝነት ከቴክኖሎጂው መጠቀም ችለዋል። በተመሳሳይ በአማካይ በእያንዳንዱ አርሶ አደር ማሳ ላይ ለከብቶች መኖ መዝራያነት የሚውለው የመሬት ይዞታ ስፋት ከ100ካሬ. ወደ 1000ካሬ. ሜ አድጓል።

ዋና ዋና ስኬቶች፡ በዝቅተኛ የኑሮ ደረጃ የሚገኙ አርሶ አደሮች በተሻሻለው የመኖ አመራረት እና አያያዝ ልምዶች

ላይ ያላቸውን ግንዛቤ እና ፍላጎት ማሳደግ መቻል ዋነኛው ስኬት ነው። ለመኖ ልማት የሚውል የመሬታቸውን ስፍት ለማሳደግ ፍላጎት ያላቸው እንዲሁም ሁኔታዎች በፈቀዱ መጠን ያላቸውን የመኖ ልማት ለማስፋት ፍላጎት ያላቸው አርሶ አደሮች ቁጥር እያደገ መጥቷል። በተሻሻለው የመኖልማት ዘዴ ገበሬዎች ከአነስተኛ ይዞታ ላይ ከፍተኛ የሆነ እና ጥራት ያለው የመኖ ምርት ማግኘት ችለዋል። ለምሳሌ በሄክታር 112 ቶን እርጥብ የከብቶች ድንች (fodder beets) ማልማት ችለዋል። ሳርንና ጥራጥራዎችን (አልሚ መኖ) ባንድ ላይ በመዝራት እና ከነሱም መኖን ማምረት መቻል አርሶ አደሮች በማሳቸው ላይ ምርታማነትን እንዲሁም የመኖ ጥራትን እንዲያሳድጉ ረድቷቸዋል። በዚህም መሰረት የዴሾ ሳር እና ጓያ (vetch) አብሮ ለመኖ ማልማት ጥሩ ተሞክሮ ሆኖ ታይቷል። በተፈጥሮ ጥበቃ ስራዎች ውስጥ የመኖ ልማትን ከእርሻ መሬት ጋር ማቀናጀት የአፈር መሸርሸርን መከላከልና እርጥበት ወደ መሬት ውስጥ እንዲገባ የሚያደርጉ ተጨማሪ ጠቀሜታዎች አሉት። ከዚህ አኳያ ዴሾ ሳር ትሪ ሉሰርን (tree Lucerne) እና ፋላሪስ (phalaris) ሳር ለአፈርና ውኃ ጥበቃ እና መኖ ልማት ውጤታማ መሆናቸው ታይቷል።

የተሻሻለውን መኖ በተጨማሪነት በመጠቀም የእንስሳት እርባት ውጤታማነት ላይ አስተዋጽኦ አለው። ሳርእና ጓያ (Oat-vetch) መኖ ለወተት ላም መመገብ በወተት ምርት ላይ ከ50-70 በመቶ እድገት የሚያመጣ ሆኖ ተገኝቷል። በተጨማሪም የከብቶች ድንች (fodder beet) ያለበትን መኖ ለወተት ላም መመገብ የወተት ምርትን እስከ 33% ማሳደግ እንደሚቻል ታይቷል። በዚህ በመኖ ልማት ዙሪያ የታዩት የቴክኖሎጂ መሻሻሎች በቤት ውስጥ የተመጣጠነ ምግብ አቅርቦትን፣ ገቢን እና የአኗኗር ዘይቤን እንደሚያሻሽል ይታመናል። የእንስሳት መኖ መመገቢያ ገንዳ ቴክኖሎጂ ብክነትን በመቀነስ፣ እንዲሁም እንስሳቱን ለመመገብ ሴቶች እና ልጆች ላይ የሚታየውን ጫና በመቀነስ ረገድ ሁነኛ ጠቀሜታ አለው።

የቴክኖሎጂ ዓይነት	ትግራይ		አማራ		አሮሚያ		ድብብ	
	ጠቅላላ ቤተሰብ	ሴቶች	ጠቅላላ ቤተሰብ	ሴቶች	ጠቅላላ ቤተሰብ	ሴቶች	ጠቅላላ ቤተሰብ	ሴቶች
Alfalfa	22.0	14.0	0.0	0.0	152.0	14.0	52.0	0.0
የዴሾ ሳር (desho grass)	112.0	20.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
Elephant grass	99.0	19.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
መመገቢያ ጥንዳ (feeding trough)	131	37.3	108.0	10.2	20	40	5.0	2.0
የከብቶች ድንች	57.0	11.0	0.0	0.0	0.0	0.0	4.0	25
ጓያ	395.0	20.0	180.0	20.0	2678	45	30	10
Tree Lucerne	112.0	10.0	9795.0	11.0	252.0	24.0	629.0	29.0
ሳር እና ጓያ (Oat-vetch)	112.0	9.0	0.0	0.0	1751.0	29.0	0.0	0.0
ጠቅላላ	909	15.0	10,083.0	17.0	4833.0	23.0	720.0	27.0

ሠንጠረዥ 1:- ከተሻሻለው የእንስሳት መኖ ልማት በቀጥታ ተጠቃሚ የሆኑ አርሶ አደር ቤተሰቦች ቁጥር

በአማራ ክልል የመኖ መመገቢያ ገንዳ ቴክኖሎጂ እየተሳተፉ የሚገኙ የቀጥተኛ ተጠቃሚዎች አርሶ አደር ቁጥር ከፍተኛ በሆነ ደረጃ አድጓል። በዚህም መሰረት በ2011 ዓ.ም. ከነበረው 108 ተጠቃሚ በአሁኑ ጊዜ ወደ 969 ቀጥተኛ የተጠቃሚዎች ቁጥር ለማደግ ችሏል። ቴክኖሎጂው በአማራ ክልል በሚገኙ ሰባት ወረዳዎች ውስጥ ተግባራዊ እየተደረገ ይገኛል። ውጤቱም ሌሎች ገበሬዎችንና የመንግስት አጋራትን ትኩረት በመሳብ የመኖና የመኖ መመገቢያ ገበታ ቴክኖሎጂው በሌሎችም የሀገሪቱ ክፍሎች እንዲስፋፋ የመንግስት ኃላፊዎቹ ፍላጎታቸውን እየገለጹ ይገኛሉ።

የወደፊት ዕቅድ: አፍሪካ ራይዚንግ ፕሮጀክት በኢትዮጵያ ያለውን እንስሳትን የመመገብ ስርዓት በተቀናጀ መልኩ ማዘመን እንደሚቻል ያሳዩ ተስፋ ሰጪ ውጤቶችን ማስመዝገብ ችሏል። ፕሮጀክቱ ለመኖ የሚሆኑ አዝርዕት አልሚዎች አቅማቸውን እንዲያጎለብቱ ማድረግ እንዲሁም የዘር ፍላጎትና ጥራትን መቆጣጠር እና ማምረት ላይ ለመስራት እቅድ አለው።

ፎቶ 2፡-በባሶና ወረዳ አፍሪካ ራይዚንግ ጣቢያ የምትገኝ አርሶ አደር ከብቶቿን በተሻሻለውን ገንዳ ስትመግብ ((ፎቶውን ያነሳው፡ ILRI/አፖሎ ሀብታመ) 2012 ዓ.ም.

ፎቶ 3፡-በደቡብ ትግራይ ውስጥ በሚገኘው እንዳመሆኔ ወረዳ በ አፍሪካ ራይዚንግ አርሶ አደር ማሳ ላይ ሳር እና ጓዖ (Oat-vetch) ውህድ ምርት ጉብኝት (ፎቶውን ያነሳው ILRI/መሀመድ ኢብራም 2012 ዓ.ም.

The Africa Research in Sustainable Intensification for the Next Generation (Africa RISING) program comprises three research for development projects supported by the United States Agency for International Development as part of the U.S. government's Feed the Future initiative. Through action research and development partnerships, Africa RISING will create opportunities for smallholder farm households to move out of hunger and poverty through sustainably intensified farming systems that improve food, nutrition and income security, particularly for women and children, and conserve or enhance the natural resource base.

The three projects are led by the International Institute of Tropical Agriculture (in West Africa and East and Southern Africa) and the International Livestock Research Institute (in the Ethiopian Highlands). The International Food Policy Research Institute leads an associated project on monitoring, evaluation, and impact assessment. Prepared by: Melkamu Bezabih (ILRI), Kindu Mekonnen (ILRI), Abera Adie (ILRI) and Haimanot Seifu (ILRI) africa-rising.net

This publication is copyrighted by the International Livestock Research Institute (ILRI). It is licensed for use under the Creative Commons Attribution 4.0 International Licence. (July 2021)